

Narkotikaprisutvecklingen i Sverige 1988–2023

CAN Rapport 225
Ulf Guttormsson

Förord

Den här rapporten beskriver utvecklingen av gatu- och grossistpriser för olika narkotikasorter. Den första samlade CAN-redovisningen om narkotikapriser släpptes 2004 och redovisade gatuprisutvecklingen i Sverige från 1988 och framåt. Med priserna för 2023 som presenteras i denna rapport finns nu 35-åriga tidsserier som illustrerar utvecklingen för cannabis, amfetamin, kokain och heroin. Under åren har ytterligare narkotikasorter tillkommit. Grossistpriser följs sedan 2010.

Från 2017 bevakas även gatupriser på insmugglad alkohol och tobak, detta eftersom anskaffningen av sådana varor följs i CAN:s Monitormätningar. Nytt i årets rapport är att den ekonomiska omsättningen för cigarett- och alkoholsmuggling har skattats, vilket tidigare gjorts för narkotika. Ytterligare en nyhet är en genomgång av de geografiska prisvariationerna och hur dessa utvecklats under 2000-talet.

Narkotikaprisuppgifterna som CAN samlar in utgör en indikator i uppföljningen av regeringens ANDTS-strategi. Data rapporteras även till FN (UNODC) och EU (EMCDDA). Informationen utgör därmed ett viktigt kunskapsunderlag både nationellt och internationellt.

Information om drogpriserna har lämnats av rapportörer från Sveriges 27 polisområden och CAN vill här passa på att tacka dessa. Undersökningen, liksom denna rapport, har finansierats genom statsbidrag från Socialdepartementet.

CAN – Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning – är ett nationellt kompetenscentrum som tar fram och sprider kunskap om alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar. Vi följer konsumtions- och skadeutvecklingen genom undersökningar och forskning. Myndigheter och organisationer använder kunskap från oss som underlag för beslut och insatser. Vi är en del av civilsamhället och i vår styrelse finns representanter från våra medlemsorganisationer. I styrelsen finns även olika myndigheter representerade.

Stockholm, april 2024

Charlotta Rehnman

Direktör CAN

Innehåll

Sammanfattning.....	4
English summary.....	5
Material och metod	7
Resultat.....	14
Narkotikaförekomst.....	14
Gatupriser.....	15
Grossistpriser	27
Smugglad alkohol och tobak.....	28
Referenser.....	31
Bilaga 1: Regioner och polisområden 2023	33
Bilaga 2: Tabellbilaga i Excel på can.se	

Citera gärna publikationen som:

Guttormsson U. Narkotikaprisutvecklingen i Sverige 1988–2023. Stockholm: Centraförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN); 2024. Rapport 225.

Centraförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, CAN

ISSN 0283-1198
ISBN 978-91-7278-362-1
urn urn:nbn:se:can-2024-2

Sammanfattning

CAN har sedan 1988 samlat in uppgifter om gatuprisutvecklingen för ett antal narkotikasorter. Med gatupris avses priset vid köp av små mängder i konsumentled. Sedan 2010 inhämtas även priser för handel med större partier, det vill säga grossistpriser. Datainsamlingen görs två gånger per år via en webbenkät riktad till rapportörer i Sveriges 27 polisområden.

Under senare år har det inträffat en rad händelser i omvärlden som skulle kunna medföra ökning av narkotikapriserna. Exempel på detta är pandemin med åtföljande rese- och transportrestriktioner, avlyssnad kommunikation mellan kriminella, allmän kostnadsökning till följd av ökad inflationstakt, samt en försämrad kronkurs. Beslagen av narkotika har dessutom varit omfattande samtidigt som konfliktnivåerna mellan de kriminella nätverken varit exceptionella.

Om 2023 års prisbild jämförs med den för det mera opåverkade året 2019 är det dock svårt att se någon större förändring av priserna. Narkotikamarknaden framstår därmed som förhållandevis motståndskraftig i relation till de händelser som skett i omvärlden. Det kan konstateras att många narkotikasorter idag är historiskt billiga. Exempelvis kostade amfetamin 200 kronor per gram 2023, vilket är en fjärdedel av prisnivån för 35 år sedan, om reala priser jämförs (i nominella priser handlar det om en halvering). Heroin har fallit lika kraftigt i pris under perioden. Även hasch och kokain uppvisar prisnedgångar, om än inte lika kraftiga. För dessa narkotikasorter är dagens svenska prisnivåer de lägsta som uppmätts, i synnerhet om kvaliteten (halterna) också tas i beaktande.

Vissa geografiska skillnader kan ses för gatupriserna. Narkotika är generellt billigare i storstadslän jämfört med icke storstadslän. Priserna är också lägre i Sydsverige, i synnerhet i jämförelse med norra Sverige. Under 2000-talet har dock vissa minskningar av de geografiska skillnaderna ägt rum, framför allt genom att priserna sjunkit i områden där de tidigare varit högre. Detta gäller inte minst för amfetamin, men även för heroin och ecstasy/MDMA. En tolkning av tendensen med utjämnade prisskillnader är att narkotikatillgängligheten i viss mån har ökat runt om i landet under 2000-talet.

Sedan 2017 ställs även frågor om gatupriser för insmugglade cigaretter och alkohol drycker. Baserat på dessa uppgifter har, för första gången i denna studie, den ekonomiska omsättningen av sådan smuggling beräknats. För 2022 skattades smuggelalkohol ha omsatt 0,7 miljarder kronor och för smuggelcigaretter var motsvarande siffra 0,1 miljarder. Detta utgör i grova drag en procent av respektive varus omsättning i detaljhandeln. Som en jämförelse kan nämnas att narkotikaomsättningen i föregående prisrapport skattades ha uppgått till mellan 5 och 13 miljarder årligen under perioden 2018–2022.

English summary

Since 1988, CAN has been collecting information on the street price development for various types of narcotics. ‘Street price’ refers to the price when purchasing small quantities at the consumer level. Since 2010, the prices for trading larger quantities, i.e., wholesale prices, are also collected. Data collection is performed twice annually through a web survey targeted at rapporteurs in Sweden’s 27 police districts.

In recent years, a number of events have occurred that could result in increased prices on narcotics. Examples include the pandemic and the associated restrictions on travel and transportation, intercepted communication among criminals, general cost increases resulting from a higher rate of inflation, and a weakened exchange rate for the Swedish krona. Additionally, seizures of narcotics have been substantial, while conflict levels among criminal networks have been exceptional.

If the prices in 2023 is compared with those in the less affected year 2019, it is hard to see any larger changes in pricing. Thus, the market for narcotics appears to be relatively resilient in relation to the events that have occurred. Notably, many kinds of narcotics are now historically inexpensive. For instance, amphetamine cost SEK 200 per gram in 2023, which is a quarter of the price 35 years ago if real prices are compared (the nominal prices have been halved). Heroin has seen a similar price decrease. Hashish and cocaine also show decreased prices, albeit smaller ones. For these kinds of narcotics, the current Swedish prices are the lowest ever measured, especially if the quality (purity) is also taken into consideration.

Geographical differences in street prices for narcotics can be observed in Sweden. Narcotics are generally cheaper in metropolitan regions than in non-metropolitan regions. The prices are also lower in southern parts of Sweden, especially compared with northern regions. During the 2000s, the geographic differences have decreased somewhat, primarily through decreases where prices have previously been high. This is the case in particular for amphetamine, but also for heroin and ecstasy/MDMA. One possible explanation for the tendency towards smaller price differences is that the availability of narcotics has increased to some extent throughout the country in the 2000s.

Since 2017, questions about street prices for smuggled cigarettes and alcoholic beverages have also been included. Based on this information, the financial turnover for such smuggling has been calculated for the first time in this study. For 2022, smuggled alcohol was estimated to have had a turnover of SEK 0.7 billion, while the corresponding figure for smuggled cigarettes was 0.1 billion. This is roughly one percent of the turnover of the respective goods in retail. As a

comparison, the estimated turnover from narcotics in CAN's previous price report ranged between SEK 5 and 13 billion annually for the period 2018–2022.

Material och metod

Nedan följer en genomgång av några centrala begrepp, samt kortfattade beskrivningar av datainsamlingens genomförande respektive förändringar av detta. Läsare som vill ha mer djupgående information om datainsamlingen, frågejusteringar och förändringar i sammansättningen av rapportörerna hänvisas till tidigare rapporter.

Rapportörerna

De individuella rapportörerna utses av Polismyndigheten (NOA) och nomineras baserat på deras kunskaper om narkotikamarknaden i respektive polisområde. Sedan 2015 utgörs Polisen av en enda myndighet, uppdelad på sju polisregioner. Dessa regioner består i sin tur av polisområden. Under 2015 uppgick dessa till 30 men våren 2016 minskades de till 27.

Perioden 1988–1999 representerade rapportörerna ett strategiskt urval av kommuner/distrikt. År 2000 blev undersökningen rikstäckande i och med att de 21 dåvarande länsmyndigheterna övertog rapporteringen. Geografiskt motsvarar i regel polisområdena de tidigare länsmyndigheterna. Undantagen är att storstadsregionerna, liksom södra Sverige, nuförtiden är mera finfördelade. Av bilaga 1 framgår hur polisregioner, polisområden och län hänger samman. Betydelsen av förändringarna i rapportörsbasen diskuteras längre fram i avsnittet.

Datainsamlingen

Datainsamlingen sker sedan 2013 via en webbenkät, dessförinnan var den postal. Enkäten genomförs två gånger per år och rapporteringarna gäller för första respektive andra halvåret. Resultatredovisningar görs helårsvis. Under 2000-talet har svarsfrekvensen legat på i genomsnitt 97 procent.

Sedan 1988 har uppgifter om gatupriser insamlats för hasch, marijuana, amfetamin, kokain och heroin (efter 1992 uppdelat i vitt och brunt heroin). Från och med år 2000 prisbevakas även ecstasy/MDMA och LSD. GHB och kat infördes i enkäten år 2000 men 2018 byttes de ut mot två narkotikaklassade läkemedel (substanserna tramadol och alprazolam). Sedan 2010 ingår frågor om grossistpriser för hasch, marijuana, brunt heroin, amfetamin, kokain samt ecstasy och 2023 lades även tramadol till. Gatupriser för insmugglad alkohol och tobak följs sedan 2017.

Gatupriser

Med gatupriser avses priset vid överlåtelse av mindre mängder i konsumentledet. Rapportörerna ombeds utgå från den typiska överlåtelsemängden i distributionens sista steg och ange kostnaden i kronor per gram, eller annan relevant enhet (tablett, dos, etc.). Om exempelvis marijuana vanligen handlas i mängder om 5 gram för 600 kronor, redovisas ett gatupris på 120 kronor per gram.

Priset på en viss narkotikasort kan, förutom rena marknadsförhållanden, påverkas av köparens och säljarens relation. Inte minst är det beroende på vilka mängder köpet handlar om och i vilket led det görs. Det finns även information som pekar på att priserna kan vara lägre samtidigt som kvaliteten (halter, korrekt mängd, etc.) är högre när narkotika köps via postorder. Än så länge tycks dock denna försäljningsform utgöra en mindre del av slutkundsförsäljningen (Brå, 2021 och Folkhälsomyndigheten, 2022). Syftet med CAN:s datainsamling är att fånga priser vid fysiska köp, inte priser vid onlineköp från webbshoppar.

Grossistpriser

Med grossistpriser menas pris vid försäljning av större partier. I linje med internationell praxis avses då mängder om minst 1 000 gram eller 1 000 tabletter/enheter. Försäljning på denna nivå är mindre vanlig, i synnerhet i polisområden med mindre befolkning och mera begränsad narkotikamarknad. Detta leder naturligt nog till färre inrapporteringar, vilket i sin tur gör att dessa resultat fluktuerar mera. Variationerna beror också på att det även på kilonivån förekommer mängdrabatter.

Medianpriser

I stället för det aritmetiska medelvärdet (genomsnittet), används huvudsakligen medianvärden i denna rapport. Medianen är det värde som ligger i mitten av ett antal värden som sorterats i storleksordning. Denna används för att undvika att eventuella enstaka extremvärden (vilka ibland kan vara orsakade av missförstånd eller rena felskrivningar) påverkar prisbilden i någon riktning. Dock redovisas medelvärdena i den separata tabellbilagan (bilaga 2). Det framgår där att det mest är i undantagsfall som dessa två redovisningsmetoder skiljer sig åt i någon avgörande grad. Utöver detta redovisas även intervallen för högsta respektive lägsta inrapporterade värde.

Realpriser

Eftersom priserna insamlats under en längre tidsperiod kan det, för jämförbarhetens skull, vara nödvändigt att ta hänsyn till inflationen. De ursprungligen inrapporterade priserna (nominella priser) omräknas så att de motsvarar det senaste redovisade årets penningvärde. Omräkningen görs med hjälp av SCB:s konsumentprisindex, KPI (2024). De inflationsjusterade värdena benämns även

som realpriser eller KPI-justerade priser i rapporten. I tabellbilagan redovisas såväl nominella som reala medianpriser.

Sverigepriser

Narkotikapriserna i denna redovisning beräknas som medianvärdena av alla polisområdenas inrapporteringar. Detta ger inte nödvändigtvis den korrekta bilden av genomsnittspriset i Sverige. Många köpare bor i storstadsområden och/eller i södra delen av Sverige, områden där narkotika tenderar att ligga något lägre i pris. Samtidigt får alltså rapporteringar från mera glesbefolkade polisområden samma tyngd i beräkningarna som de från tätbefolkade områden. Detta kan leda till att de redovisade sverigepriserna blir något högre än de faktiska. Prisskillnaderna mellan geografiska områden är dock förhållandevis små, i synnerhet nuförtiden. Denna eventuella felkälla bedöms därmed som tämligen marginell.

Som nämnts har rapportörsbasen förändrats. Perioden 2000–2014 utgjordes den av länspolismyndigheter (21 stycken) och sedan 2015 utgörs den av polisområden (27 stycken). Det innebär att något fler rapportörer från storstadsområden deltar numera. Denna förändring skedde gradvis 2015–2016, eftersom polisområden i Region Stockholm respektive Västra Götaland succesivt fyllde vakanser i rapporteringen. Detta är att betrakta som en förbättring av rapporteringsunderlaget, eftersom storstadsområdena fått en mer rättvisande representation. Samtidigt medförde detta ingen synbar effekt på prisbilden.

Ytterligare en fördel med att antalet rapportörer utökades 2015 är att underlaget blir mindre känsligt för bortfall och tillfälliga avvikelser. Även prisuppgifterna från perioden med kommunurval (1988–1999) bedöms vara jämförbara över tid. Centraliseringen från kommun till län medförde dock att rapportörerna fick lättare att rapportera priser då de svarade för ett större område och därmed fick tillgång till mer information. Slutsatsen av det ovanstående är att prisutvecklingen i landet kan följas över tid sedan 1988, även om vissa förändringar gjorts gällande den geografiska representationen.

Viktning

Eftersom varje rapportörs svar väger lika tungt i prissammanställningen, samtidigt som de representerar områden med olika stor folkmängd, skulle det kunna argumenteras för att viktning av svaren borde införas. Detta skulle kunna ge en bättre bild av den typiska narkotikatransaktionen i Sverige. Ett test med data från 2014 (länspolismyndigheter) och 2015 (polisområden) visade dock att vikterna fick ett mycket brett intervall. Eftersom det totala antalet rapporteringar är lågt skulle enstaka upp- eller nedvägda värden kunna ge stor inverkan på slutresultatet. Att införa vikter bedömdes därmed riskera att skapa mer felaktigheter än det eventuellt löser. Slutsatsen är att befolkningsvikter inte bör användas. Resultaten i denna rapport redovisas därför oviktade.

Narkotikans kvalitet

En faktor som kan påverka priserna är narkotikans kvalitet, inte minst i form av halten aktiv substans. Halterna kan variera till följd av framställningsmetod och, när det handlar om pulverdroger (exempelvis kokain), om graden av utblandning med andra ämnen. På grund av detta kan halterna för pulverdroger vara högre i grossistledet än i konsumentledet.

Ofta antas ett högre pris hänga samma med bättre kvalitet. På narkotikamarknaden kan dock även det motsatta vara aktuellt. UNODC (2009) har exemplifierat detta med att en minskning av kokaintillgången i USA under 2008 ledde till en prisökning, samtidigt som partierna blandades ut alltmer. Ett marknadsunderskott ledde med andra ord till prisökningar, trots att kvaliteten sjönk. Ett annat exempel är att kokainhalterna i konsumentledet i Sverige mer än fördubblades 2012–2022 (Pettersson et al, 2023) utan att priserna steg. Det kan förklaras av att världsmarknadsproduktionen mer än fördubblades mellan 2011–2021 enligt UNODC (2023a), det vill säga att ett visst överskott uppstod som ledde till mindre utblandning och en ökad halt.

En europeisk studie analyserade utvecklingen i ett antal länder för hasch och marijuana gällande relationen mellan pris och kvalitet för perioden 2006–2016 (Freeman m.fl. 2018). Haltuppgångar av THC, liksom prisökningar, noterades för båda cannabisvarianterna. För hasch ökade halterna mer än priserna, vilket i praktiken innebär att det blev billigare att berusa sig med hasch. Trots att grampriset steg så fick konsumenten ändå mer THC för pengarna. Halt- respektive prisökningarna för marijuana tog enligt studien mer eller mindre ut varandra, och innebär alltså ingen reell prisförändring, i relation till halten.

Ett sätt att redovisa narkotikapriserna skulle kunna vara att sätta dem i förhållande till halten aktiv substans. Polisens narkotikabeslag analyseras av Nationellt Forensiskt Centrum (NFC). Större beslag av pulverdroger haltbestäms rutinmässigt och kan antas spegla halterna på grossistnivån. Sådan statistik finns tillgänglig från 2004 (Pettersson et al, 2023). En begränsad del av småbeslagen haltbestäms också, dock inte som slumpmässiga urval.

För droger som inte späds (tex. cannabis och ecstasy/MDMA) torde dessa uppgifter spegla haltnivån även i konsumentledet. Detta förhållande är desto mera osäkert för pulverdrogerna. Eftersom det dessutom saknas rutinmässiga uppgifter om gatuhalter för de undersökta substanserna för samtliga år görs inga försök till haltjusteringar av priserna i denna rapport.

Det kan i sammanhanget nämnas att de svenska uppmätta THC-halterna för hasch var mer än dubbelt så höga 2022 jämfört med läget tio år tidigare, enligt NFC. För marijuana var haltökningen mera blygsam. Merparten av den cannabis som konsumeras i Sverige är importerad och haltökningen är i grova drag densamma som noterats i Europa i stort fram till 2021 (EMCDDA & Europol, 2022). Kokainhalten har fördubblats i Sverige under senaste tioårsperioden enligt NFC, medan heroin- och amfetaminhalterna varit mera oförändrade. Även i

EU-området har kokainhalterna stigit successivt (EMCDDA, 2023). Till skillnad från i Sverige har även heroin- och amfetaminhalterna stigit i viss mån EU-länderna. På det stora hela kan dock haltutvecklingen i Sverige sägas följa den europeiska någorlunda väl.

Validering av prisuppgifterna

Ett sätt att validera de insamlade prisuppgifterna är att jämföra dem med andra svenska källor. Ett annat sätt är att jämföra med trender i andra länder, eftersom merparten av den narkotika som används i Sverige är importerad. Sverige är därmed en del av den internationella marknaden och kan således förväntas ha likartade trender, även om prisnivåerna skiljer sig åt.

Prisuppgifter från narkotikaanvändare i Stockholm

Under januari 2018 fick besökare på Stockholms Brukarförenings lokaler i Johanneshov frivilligt besvara CAN:s enkät om narkotikapriser. Prisfrågorna avsåg gatupriserna under hösten 2017 och var desamma som i polisens enkät. Deras svar jämfördes sedan med de svar som inkommit från polisen i Stockholms län under 2017. Jämförelsen visade att narkotikaanvändarna och poliserna lämnade relativt likartade uppgifter om gatupriserna i Stockholmsområdet.

Svenska online-priser

En studie som undersökte onlinepriser för hasch, marijuana och kokain i Sverige har publicerats av Moeller et al (2021). Där jämfördes priser på öppna respektive dolda internet under 2018 med de priser som rapporterats från polisområdena i CAN:s datainsamling. Priserna på kilonivån var relativt likartade för alla tre marknadstyperna. Detsamma gällde även priserna på gramnivå, åtminstone när hänsyn togs till att grampriserna på cannabis som rapporteras in till CAN innefattar en viss mängdrabatt (då de typiska cannabisinköpen handlar om fem gram åt gången, medan internetpriser kan handla om enstaka gram). Denna jämförelse kunde dock inte ta hänsyn till om kvalitet och korrekt mängd varierade mellan de tre olika säljmetoderna.

Tillgänglig information pekar på att onlinehandeln med narkotika ökat under senare år. Enligt en analys från Brå (2021) sexfaldigades omsättningen mellan 2015 och 2020, en utveckling som delvis drevs på av pandemin. Brå skattade att onlinehandelns omsättning år 2020 uppgick till en halv miljard kronor. För samma år gjordes prisjämförelser mellan priserna på Darknet och CAN:s prisuppgifter. De jämförda substanserna var alprazolam, amfetamin, ecstasy/MDMA, hasch, heroin, kokain, LSD, marijuana och tramadol. Enligt denna jämförelse var onlinepriserna år 2020 lägre för flertalet av substanserna. Detta förklarades åtminstone delvis med att priset är ett viktigt konkurrensmedel när kunderna jämför onlineförsäljarnas utbud. Återigen kunde inte hänsyn tas till om kvalitet och korrekt mängd varierade mellan de olika säljmetoderna. Beroende på vilka data och antaganden som görs om narkotikamarknaden skattade

Brå onlineförsäljningens omsättningsandel till någonstans mellan 3 och 15 procent av den totala narkotikamarknaden.

Även om näthandeln ofta har lägre priser och har ökat i omsättning, så säljs majoriteten av narkotikan fortfarande på traditionellt vis, det vill säga genom att säljare och köpare träffas fysiskt på uppgjorda platser. Det är dock inte osannolikt att internetförsäljning kan komma att bli vanligare i framtiden. En faktor som möjligen kan motverka detta är förändringen av postlagen från 2 januari 2023 som ger postaktörer möjlighet att bryta sekretessen och tipsa brottsbekämpande myndigheter om misstänkta försändelser.

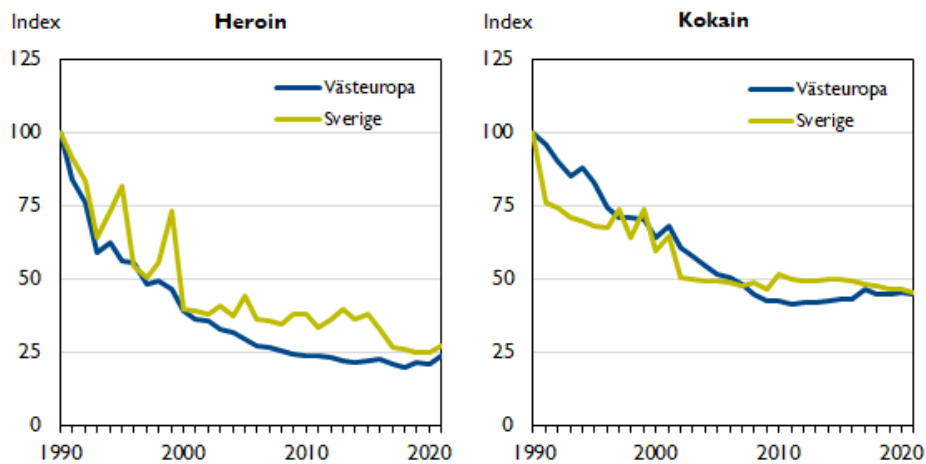
Användarpriser enligt en webbundersökning

Under 2021 deltog Sverige i den europeiska webbundersökningen som riktar sig till användare av narkotika (FOHM, 2022). I studien efterfrågas bland annat priser för ”typiska köp”. En jämförelse med CAN:s prisrapportering samma år visade att för tre narkotikasorter (hasch, marijuana och tramadol) var de självrapporterade konsumentpriserna högre medan de var lägre för fyra andra narkotikasorter (kokain, ecstasy, amfetamin och heroin). Eftersom webbundersökningen var självrekryterande kan den ha nått speciella grupper av användare (till exempel hade 27 procent av respondenterna använt LSD). Generaliseringsmöjligheterna begränsas därmed, även om detta borde ha mindre betydelse för prisuppgifterna.

FN:s pristrender

FN-organet UNODC (2023b) har sedan 1990 följt den internationella gatuprisutvecklingen för heroin och kokain. Detta möjliggör jämförelser av svenska och västeuropeiska trender. Båda narkotikasorterna importeras och Sveriges trender borde därför inte avvika alltför mycket från kontinentens. I figur 1 jämförs utvecklingen av inflationsjusterade (2021 års penningvärde) och indexerade (1990=100) priser (2021 är senast tillgängliga år med FN-data). Enligt figuren är de svenska pristrenderna likartade de som gällt för Västeuropa, med mer än en halvering av kokainpriserna och en nedgång med tre fjärdedelar för heroin. Det styrker att CAN:s resultat speglar en reell utveckling.

Det kan samtidigt nämnas att de svenska priserna är något högre än i Västeuropa, vilket inte är orimligt med tanke på att den svenska marknaden är mindre och geografiskt mera perifer. Det förhållandevis låga antalet konsumenter i Sverige är dessutom spridda på en större yta, vilket medför högre logistiskkostnader, lägre organisationsgrad och mindre konkurrens. Det kan i sin tur medföra högre priser. Även svenska myndigheters narkotikabekämpande insatser kan påverka prisskillnaderna. År 2021 kostade heroin cirka 33 procent mindre i Västeuropa i genomsnitt jämfört med Sverige, medan kokainpriset var cirka 15 procent lägre.

Figur 1. Gatuprisutvecklingen för heroin och kokain i Sverige respektive Västeuropa. Indexerade realprisjusterade medianpriser (2021 års penningvärde). 1990–2021. Index 1990=100.

EU:s pristrender

Även EMCDDA följer europeiska narkotikapriser. Tidsserierna är dock inte lika långa som FN:s. I gengäld bevakas flera narkotikasorter och dessutom ingår även många östeuropeiska länder i underlaget.

I EMCDDA:s senaste årsrapport (2023) återfinns redovisningar av prisutvecklingen på EU-nivå för perioden 2011–2021 gällande hasch, marijuana, heroin, kokain, amfetamin och ecstasy (dock oklart om den i likhet med de svenska uppgifterna är inflationsjusterad eller ej).

Liksom i fallet med FN-datat pekar även EMCDDA:s uppgifter på att narkotikapriser tenderade att vara högre i Sverige 2021 jämfört med genomsnittet för Europa, i synnerhet gällde det för heroin och ecstasy. Under perioden 2011–2021 har priserna sjunkit omkring 20 procent för amfetamin och heroin i såväl Sverige som i Europa i stort. För övriga narkotikasorter har förändringarna varit mindre men relativt samstämmiga. Även om överensstämmelsen alltså inte är total, förekommer inga avgörande avvikelser, vilket styrker antagandet att de svenska priserna mätts på ett rättvisande sätt.

Slutsatser av prisvalideringen

Någon källa som pekar på uppenbara avvikelser eller motstridigheter i resultaten för någon av de prisrapporterade narkotikasorterna i CAN:s datainsamling har inte hittats. Slutsatsen av jämförelserna ovan blir att de data som CAN samlar in gällande gatuprisutvecklingen på narkotika speglar generella trender och svenska prisnivåer på ett tillfredsställande vis.

Resultat

Resultatredovisningen inleds med en genomgång av förekomsten av olika narkotikasorter i Sverige och hur denna utvecklats över tid. Därefter visas hur gatupriserna förändrats under åren. Detta görs inledningsvis med den senaste femårsperioden i fokus och därefter så långt bak i tiden det är möjligt för respektive substans. Sedan följer utvecklingen för grossistpriser och avslutningsvis redovisas priser på smugglad alkohol och tobak.

Nytt i årets rapport är att en tämligen noggrann genomgång av geografiska skillnader och dess utveckling under 2000-talet har inkluderats. För första gången presenteras också skattningar av omsättningen av cigaretter och alkohol som smugglats in i landet. Tabeller med bokstavsbeteckningar är inkluderade i den löpande texten medan tabeller med sifferbeteckningar återfinns i den separata tabellbilagan (bilaga 2).

Narkotikaförekomst

Antalet prisrapporteringar indikerar i vilken grad olika narkotikasorter överhuvudtaget förekommer i Sverige. Om en rapportör inte kunnat ange något pris, tolkas det som att förekomsten av preparatet har varit begränsad i polisområdet¹. Om flertalet rapportörer inte rapporterar prisuppgift handlar det sannolikt om en mera ovanlig narkotikasort. Omvänt tolkas det som att en substans är spridd över landet om merparten av rapportörerna kan ange pris för denna.

Läget 2023

I tabell A redovisas prisrapporteringarna för 2023 per narkotikasort. Tabellen är rangordnad efter antalet inrapporteringar. Under året inkom totalt 51 av 54 möjliga svar från rapportörerna vid de två datainsamlingarna. Det bör observeras att procenttalen i tabellen därmed är beräknade på små bastal och därför endast ger en grov bild av variationer i förekomsten.

Som tabellen visar uppgav åtminstone 90 procent av rapportörerna (som besvarat enkäten) gatupriser för hasch, marijuana, kokain och amfetamin. Detta visar att dessa substanser är förhållandevis spridda över landet. Lägst andel prisrapporteringar fick å andra sidan LSD och vitt heroin (omkring 15 procent). Överlag var inte skillnaderna i förekomst särskilt stora mellan polisområden i storstäder och övriga polisområden, även om heroin och LSD tenderade att rapporteras mera frekvent från storstadsområdena.

¹ Rapportörerna kan, förutom att svara "vet ej", även ange att preparatet inte förekommit i polisområdet under de senaste 6 månaderna.

Tabell A. Förekomst av olika narkotikasorter mätt genom antalet prisrapporteringar i riket och i storstads- respektive icke storstadsområden^{a)}. Procent. 2023.

	Riket (n=51)	Storstadsområde (n=13)	Icke storstadsområde (n=38)
Kokain	98	92	100
Hasch	96	92	97
Amfetamin	94	92	95
Marijuana	90	85	92
Tramadol	80	77	82
Ecstasy/MDMA	67	77	63
Alprazolam	65	69	63
Brunt heroin	37	62	29
LSD	22	38	16
Vitt heroin	8	15	5

a) Som storstadsområde räknas Polisområde: Stockholm City, Stockholm Syd, Stockholm Nord, Malmö, Södra Skåne, Nordvästra Skåne och Storgöteborg.

Utvecklingen sedan 2000

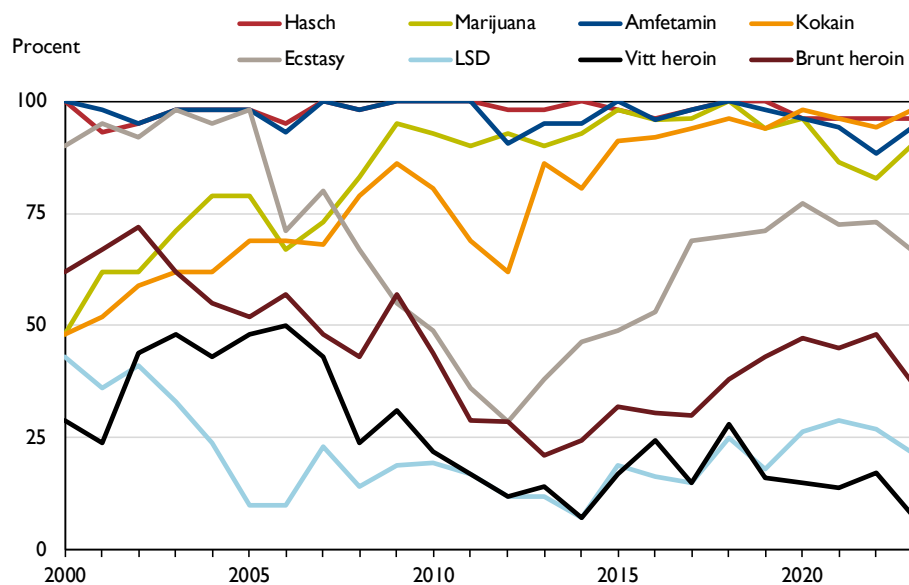
Figur 2 (tabellerna 1–8) illustrerar utvecklingen av andelen rapportörer som angett priser för de narkotikasorter som följts sedan 2000². Andelarna är konstant höga för hasch och amfetamin (omkring 95 procent). Marijuana och kokain ökade däremot under perioden och ligger nu på likartade nivåer som hasch och amfetamin. Detta tolkas som att marijuana och kokain blev mer spritt runtom i landet under 2000-talet.

Heroin och i viss mån LSD förefaller å andra sidan ha minskat i spridning under perioden. Specifikt för 2023 kan heroinnedgången hänga samman med minskad opiumproduktion i Afghanistan sedan talibanernas övertagande. Ecstasy sjönk i förekomst efter 2005 men sedan 2012 har denna narkotikasort delvis återhämtat sig och förekommer numera i omkring 70 procent av rapporteringarna.

Gatupriser

För flera av substanserna finns prisuppgifter tillgängliga från 1988 medan andra substanser har tillkommit senare. Av tabellbilagan framgår prisintervall samt medel- och medianpriser från respektive startår. För att undvika att eventuella enstaka avvikande värden får för stor påverkan används huvudsakligen medianvärden. Eftersom prisuppgifterna insamlats under en lång tidsperiod redovisas även inflationsjusterade (reala) priser.

² Att prisrapporteringar för åren 1988–1999 ej medtagits är pga. att jämförelsen blir missvisande då rapportörerna svarade för mindre områden under dessa år (distrikt/kommuner), vilket sannolikt påverkat förmågan att rapportera priser. Dessa resultat återfinns dock i tabellbilagan.

Figur 2. Narkotikaförekomst i riket. Andel prissvar per narkotikasort. 2000–2023.

Justeringen görs med hjälp av SCB:s konsumentprisindex (KPI) och gäller 2023 års penningvärde. I de följande redovisningarna används främst reala priser, men de ursprungliga (nominella) värdena återfinns alltså i tabellbilagan.

Läget 2019–2023

Gatupriserna för 2023 redovisas i tabell B, med narkotikasorterna rangordnade efter antalet prisrapporteringar. Som de olika intervallen visar förekommer mer eller mindre stora prisvariationer. Detta kan hänga samman med att prisbilden påverkas av bland annat inköpskanal, geografisk ort, mängdrabatter, kvalitet, liksom att tillgång och efterfrågan kan variera under en tolv månadersperiod.

Av tabellen framgår att medianpriserna för cannabisprodukter ligger omkring 110 kronor per gram och att kokain respektive heroin kostar omkring 900 kronor grammet, alltså åtta gånger mer sett till vikt. Störst prisintervall, relativt sett, uppvisade läkemedlen tramadol och alprazolam, därefter ecstasy. Medianvärdet är oftast något lägre än medelvärdet men skillnaderna är i regel små.

Jämfört med året innan var 2023 års nominella (ojusterade) priser i princip oförändrade för fem av substanserna. Detta gällde marijuana, amfetamin, kokain, LSD och tramadol. För hasch, brunt heroin och alprazolam hade priserna sjunkit med cirka 10 procent. De enda substanser som hade stigit i pris jämfört med 2022 var vitt heroin och ecstasy (cirka 10 procents uppgång).

Tabell B. Gatupriser för olika narkotikasorter rangordnade efter förekomst. Priser i kronor per gram/enhet. Andel prissvar, prisintervall samt medel- och medianpriser. 2023.

	Enhet	Andel (%) svar (n=51)	Intervall, kronor	Medelvärde	Median- värde
Kokain	kr / gram	98	666–1286 ^{*)}	920	900
Hasch	kr / gram	96	35–165	109	100
Amfetamin	kr / gram	94	80–650	209	200
Marijuana	kr / gram	90	50–200	125	120
Tramadol	kr / 100 mg	80	10–100	30	30
Ecstasy/MDMA	kr / tablett	67	30–300	147	135
Alprazolam	kr / 1 mg	65	1–30	16	18
Brunt heroin	kr / gram	37	600–1500	850	800
LSD	kr / dos	22	35–300	153	150
Vitt heroin	kr / gram	8	1000–1000	1000	1000

^{*)} Konverteringar till hela gram, därav udda priser.

Händelser 2019–2023

Den absoluta majoriteten av den narkotika som konsumeras i Sverige är importerad. Under perioden 2019–2023 har olika förhållanden uppstått som skulle kunna ha påverkat de svenska gatupriserna på narkotika (se tabell C).

Exempelvis uppkom en logistisk utmaning då det rådde olika reserestriktioner till följd av covidpandemin 2020–2022. Restriktionerna minskade bland annat möjligheten till persontransporter men påverkade i viss mån även godstrafiken. Inskränkningarna i persontrafiken gav dessutom tullen möjlighet att ägna gods- och pakettrafiken mer uppmärksamhet. Detta borde kunna ha haft en fördyrande effekt på narkotikaimporten.

En annan typ av problem för narkotikadistributörerna var att flera kommunikationsverktyg som upplevts som säkra avkrypterades och avlyssnades. Detta uppenbarades först för EncroChat (juli 2020), sedan för Sky ECC och under 2021 även för Anom. Stora narkotikapartier beslagtogs till följd av detta och ett antal distributörer avslöjades och dömdes till fängelsestraff, händelser vilka borde ha lett till högre gatupriser. Under åren 2022 och 2023 finns än så länge inga kända nytillkomna avlyssningsoperationer. Samtidigt har tidigare avlyssningar gett långtidsverkande konsekvenser, och av dessa anledningar har ”nej” satts i parentes dessa år.

Tabell C. Händelser med bäring på den svenska narkotikamarknaden. 2019–2023.

	Pandemi- restriktioner	Avkrypterade Kommunikations- tjänster	Inflation mot föreg. år	Eurokurs (SEK)
2019	Nej	Nej	1,8	10,6
2020	Mars–	EncroChat	0,5	10,5
2021	Januari–december	Sky ECC/Anom	2,2	10,1
2022	–mars	(Nej)	8,4	10,6
2023	Nej	(Nej)	8,5	11,5

Inflationen, mätt med SCB:s konsumentprisindex, ökade perioden 2019–2023. Mellan 2019 och 2021 steg den med i genomsnitt 1,5 procent jämfört med föregående år. Detta är i linje med de föregående 25 åren. År 2022 och 2023 ökade den dock kraftigt och uppgick till cirka 8,5 procent respektive år. Totalt uppgår den ackumulerade inflationen perioden 2019–2023 till 21 procent. Denna allmänna kostnadsökning torde även medföra ökning av narkotikapriserna.

Ytterligare en omständighet som skulle kunna påverka de svenska narkotikapriserna är att kronans värde har fallit mellan 2019 och 2023. Perioden 1993–2016 kostade 1 euro cirka 9 kronor. Därefter har kursen försämrats och under 2023 kostade 1 euro i genomsnitt 11,5 kronor (Riksbanken, 2024). Detta är den sämsta kursen sedan EU-inträdet, och ett 8 procent högre europapris jämfört med 2019.

Gatuprisutvecklingen 2019–2023

De ovan nämnda strukturella förhållandena borde rimligen ha verkat fördyrande på de svenska gatupriserna. Avslöjad krypterad kommunikation inträffade alltså 2020–21, försämrad transportlogistik på grund av pandemin 2020–22, förhöjd inflation 2022–23 samt försämrad kronkurs 2023. Till detta ska även adderas att tullens och polisens beslagsnivåer har varit omfattande under de senare år³ (Tullverket, 2024 och NFC, 2024) samtidigt som våldsanvändningen mellan och inom olika kriminella nätverk också har varit historiskt hög (Brå, 2023).

Mot bakgrund av det ovannämnda skulle 2023 års priser alltså kunna förväntas vara högre i jämförelse det mera opåverkade året 2019. I tabell D redovisas gatupriserna för de båda åren och som framgår ökade det nominella priset för endast tre av substanserna: Tramadol, alprazolam och LSD. För de övriga sju sorterna var priserna mer eller mindre oförändrade. Detta gällde alltså för de vanligaste narkotikasorterna hasch, marijuana, amfetamin och kokain. Skulle hänsyn tas till inflationen så är det endast för den förhållandevis sällsynta substansen LSD som det skett någon egentlig kostnadsökning.

³ Preliminära uppgifter för 2023 har använts gällande polisbeslagen.

Tabell D. Gatupriser för olika narkotikasorter rangordnade efter förekomst. Nominella priser i kronor per gram/enhet. 2019 och 2023.

	Enhet	2019	2023	Utv. (%) 2019–2023
Kokain	kr / gram	895	900	1
Hasch	kr / gram	100	100	0
Amfetamin	kr / gram	200	200	0
Marijuana	kr / gram	115	120	4
Tramadol	kr / 100 mg	25	30	20
Ecstasy/MDMA	kr / tablett	150	135	-10
Alprazolam	kr / 1 mg	15	18	17
Brunt heroin	kr / gram	800	800	0
LSD	kr / dos	105	150	43
Vitt heroin	kr / gram	1 000	1 000	0

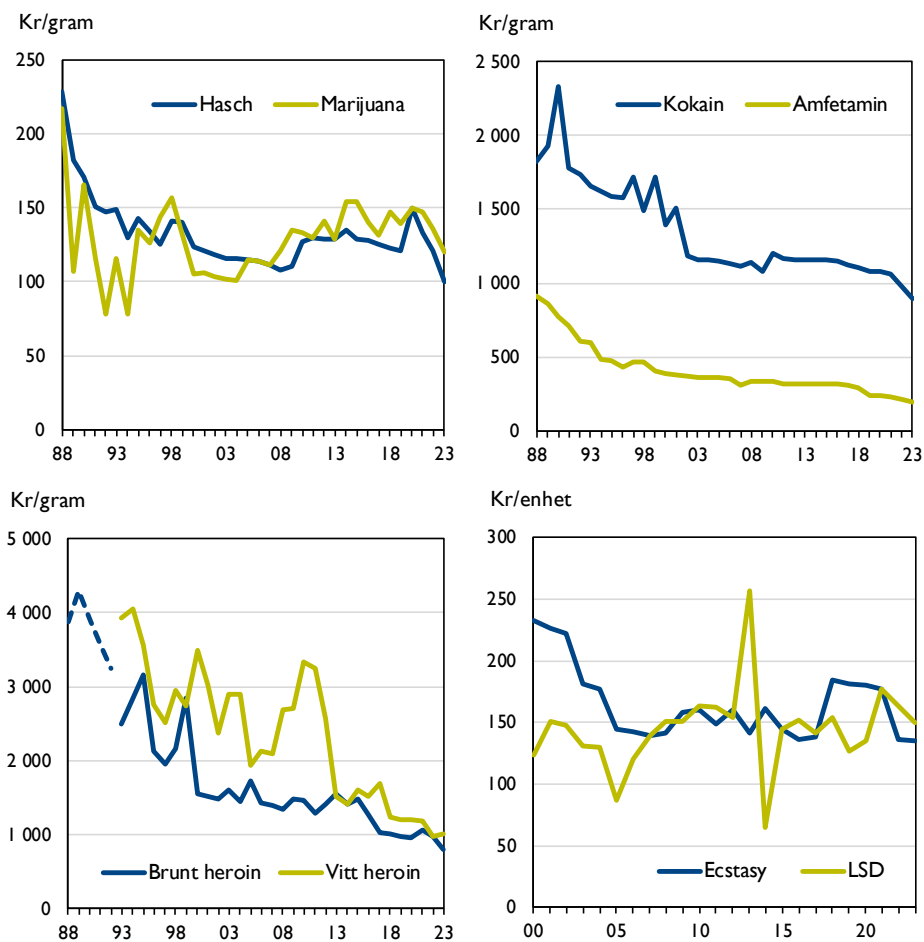
De fördyrande omständigheterna som varit för handeln efter 2019 tycks alltså inte ha påverkat prisbilden i någon högre grad. En möjlig kompensatorisk åtgärd skulle kunna ha varit att kvaliteten/halterna försämrats, men enligt rättsväsendets haltbestämningar kvarstår dessa på förhållandevis höga nivåer under perioden (Mhina, 2024 och Pettersson et al, 2023).

Redan i föregående års prisrapport konstaterades att pandemin med dess restriktioner inte tycktes ha påverkat narkotikamarknaden i någon avgörande eller bestående grad (Guttormsson, 2023). EMCDDA och Europol (2024) påtalar i en analys att EU:s narkotikamarknad uppvisar en anmärkningsvärd motståndskraft gentemot omvärldsförändringar, exempelvis pandemirestriktioner. Det får konstateras att motståndskraften också tycks gälla specifikt för den svenska narkotikamarknaden, i och med att priserna har varit förhållandevis opåverkade mellan 2019 och 2023, trots de strukturella utmaningar som narkotikahandlingen mötts av under senare år.

Utvecklingen sedan 1988

Av tabellerna 1–10 i bilaga 2 framgår gatuprisutvecklingen för de 10 substanserna som redovisades i tabell D. För flera av substanserna finns prisuppgifter tillgängliga från 1988 medan andra substanser har tillkommit senare. Figur 3 visar medianprisutvecklingen för åtta narkotikasorter (tramadol och alprazolam har endast följts sedan 2018 och redovisas ej i figuren). Eftersom inflationen har stor betydelse för en så pass lång tidsperiod redovisas realprisjusterade medianpriser (KPI-justerat enligt 2023 års penningvärde).

För sex av de åtta narkotikasorterna är realpriserna klart lägre 2023 jämfört med startåret. Marijuana (startår 1988) respektive LSD (startår 2000) uppvisar en förhållandevis ojämn utveckling och skillnaden är minst om start- och slutår jämförs.

Figur 3. Gatuprisutvecklingen för hasch, marijuana, amfetamin, kokain, heroin (vitt resp. brunt - samma värden 1988–1992), ecstasy och LSD. Kronor per gram/enhet. Realprisjusterade medianpriser (2023 års penningvärde). 1988–2023.

Den ojämna utvecklingstrenden för LSD beror antagligen på att substansen är relativt sällsynt på den svenska marknaden, och därmed kan såväl prisbild som rapporteringsförmåga fluktuera i högre grad. Av samma anledning var också marijuanapriserna mer instabila i början av perioden.

Realpriserna på centralstimulantia har sjunkit påtagligt. Amfetamin har fallit från drygt 900 till 200 kronor per gram (eller från 400 kronor i nominella priser) medan kokainpriserna sjunkit från cirka 1 800 till 900 kronor (relativt oförändrade nominella priser). Heroinpriserna uppvisar lika kraftiga nedgångar som för amfetamin och 2023 kostade ett gram heroin omkring 900 kronor.

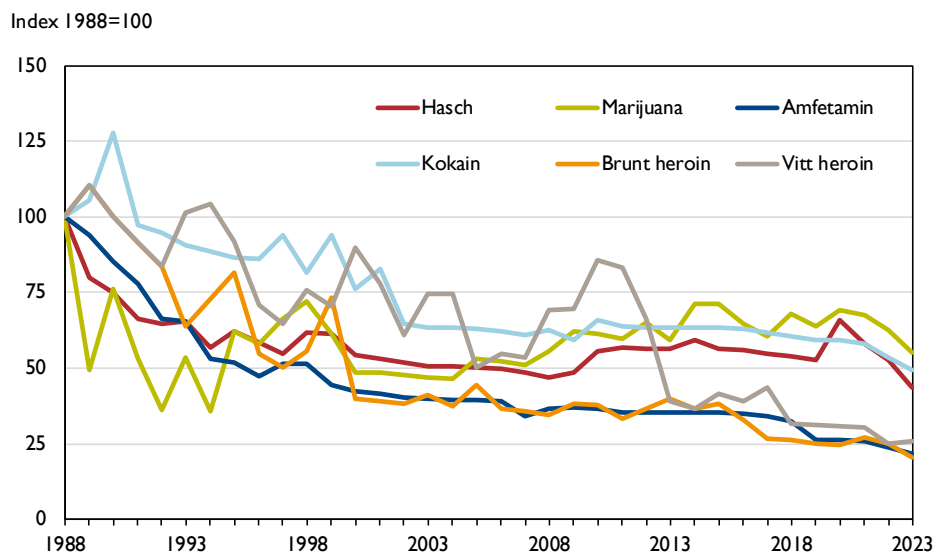
Två större kända internationella förändringar som bör kommenteras lite närmare har inträffat i relation till cannabis. Den ena handlar om framgångar i utbudsbekämpningen för Spanien och Marocko vid årsskiftet 2019/2020 vilket ledde till utbudsbrist (EMCDDA & Europol, 2020). Eftersom Marocko är det centrala produktionslandet för hasch till Europa medförde detta en prisökning

som också syntes i de svenska uppgifterna, inte minst under 2020. År 2023 rapporteras dock priset åter ha sjunkit till dess lägsta nivå sedan 1988, uttryckt reellt pris. Den andra förändringen inleddes för omkring 15 år sedan och handlar om betydande öknings av styrkan (THC-halterna), först för marijuana och därefter samt i desto högre grad för hasch (Freeman m.fl. 2018 och EMCDDA, 2023). Parallellt med kvalitetsökningen inträffade prisuppgångar. För marijuana tog dessa ut varandra men för hasch ledde det i praktiken till en sänkning av THC-priset (Freeman m.fl., 2018).

För övriga substanser är haltutvecklingen mindre väl dokumenterad, i synnerhet längre tillbaka i tiden. Av denna anledning görs här inga försök till justeringar av priserna efter eventuella haltvariationer. Samtidigt kan det ändå konstateras att, med tanke på dagens halt- och prisnivåer för exempelvis hasch och kokain har dessa narkotikasorter aldrig varit billigare i Sverige än under 2023.

Eftersom det är svårt att få en sammanfattande bild av trenderna när prisnivåerna är så pass olika så underlättar en indexering. I figur 4 (tabell 11) redovisas den indexerade realprisutvecklingen för de sex narkotikasorter som följts sedan 1988, med startåret satt till 100 (i tabell 12 redovisas en alternativ indexering från 2000 som även inkluderar LSD och ecstasy).

Figur 4. Gatuprisutvecklingen för hasch, marijuana, amfetamin, kokain samt vitt och brunt heroin. Indexerade realprisjusterade medianpriser (2023 års penningvärde). 1988–2023. Index 1988=100.

Som framgår av figuren har alla de narkotikasorter som följts sedan 1988 sjunkit i realt pris. För marijuana handlar det dock i praktiken inte om en så stor nedgång, utan snarast om fluktuerande priser i periodens början. Allra störst minskningar framträder för amfetamin samt vitt och brunt heroin. Dessa substanser kostar idag endast en fjärdedel jämfört med slutet av 1980-talet. För hasch och kokain handlar det i stället om halverade realpriser under denna 35-årsperiod.

Geografiska skillnader

Utifrån dagens 27 polisområden kan olika geografiska indelningar göras. I tabell E redovisas 2023 års gatupriser enligt tre sådana varianter. Som en jämförelse framgår även riksgenomsnittet. Narkotikasorterna i tabellen är rangordnade efter förekomst, det vill säga hur många prisrapporteringar de totalt har fått (se tabell A). Hur de geografiska indelningarna är gjorda framgår av tabellens fotnoter. Det bör observeras att förhållandevis få observationer ligger till grund för uppgifterna, vilket medför en viss osäkerhet.

Tabell E. Gatupriser för olika narkotikasorter i riket respektive tre geografiska indelningar, rangordnade efter förekomst. Medianpriser i kronor per gram/enhet. 2023.

	Storstadsområde ¹⁾		Storstadslän ²⁾		Landsdelar			Riket (51)
	Ja (13)	Nej (38)	Ja (18)	Nej (33)	Syd ³⁾ (14)	Mellan ⁴⁾ (27)	Norr ⁵⁾ (10)	
Kokain (kr/gram)	850	900	900	900	825	900	1000	900
Hasch (kr/gram)	100	100	100	105	100	100	114	100
Amfetamin (kr/gram)	160	200	163	200	200	200	200	200
Marijuana (kr/gram)	110	125	110	125	110	120	144	120
Tramadol (kr/100 mg)	20	30	20	30	20	30	36	30
Ecstasy (kr/tablett)	135	150	135	150	118	135	150	135
Alprazolam (kr/mg)	15	20	15	20	15	20	17	18
Brunt heroin (kr/gram)	800	800	800	800	625	825	850	800
LSD (kr/dos)	150	163	150	163	150	150	150	150
Vitt heroin (kr/gram)	1000	1000	1000	1000	-	1000	1000	1000

1) Storstadsområde, Polisområde: Stockholm City, Stockholm Syd, Stockholm Nord, Malmö, Södra Skåne, Nordvästra Skåne och Storgöteborg.

2) Storstadslän, Polisområde: Stockholm City, Stockholm Syd, Stockholm Nord, Malmö, Södra Skåne, Nordvästra Skåne, Storgöteborg, Fyrbodol, Skaraborg och Älvsborg.

3) Sydsverige, Polisområde: Kalmar Kronoberg, Malmö, Södra Skåne, Nordvästra Skåne, Blekinge Nordöstra Skåne, Halland och Jönköping.

4) Mellansverige, Polisområde: Dalarna, Värmland, Örebro, Uppsala, Västmanland, Gotland, Stockholm City, Stockholm Nord, Stockholm Syd, Storgöteborg, Fyrbodol, Skaraborg, Älvsborg, Södermanland och Östergötland.

5) Norra Sverige, Polisområde: Gävleborg, Jämtland, Västerbotten, Västernorrland och Norrbotten.

Jämförelsen av storstadsområden (7 polisområden med totalt 13 inrapporteringar 2023) med icke storstadsområden indikerar att narkotika tenderar att vara något dyrare utanför storstadsområdena. I fem fall var priserna förvisso någorlunda lika, men i övriga fall var de högre utanför storstäderna. De största relativa skillnaderna syntes för amfetamin, tramadol och alprazolam. I genomsnitt var priserna för de tio narkotikasorterna cirka 15 procent högre i icke storstadsområden.

Den något bredare indelningen i storstadslän (10 polisområden med totalt 18 inrapporteringar 2023) respektive övriga län ger en likartad bild. Detta är naturligt eftersom endast ytterligare tre polisområden inkluderats jämfört med storstadsområdesindelningen. Möjliga förklaringar till de iakttagna prisskillnaderna mellan storstadsregioner och övriga Sverige är att kundunderlag och infrastruktur gör det enklare att sälja narkotika i storstadsregioner, samtidigt som konkurrensen också är större där, vilket skulle kunna medföra lägre priser.

När Sydsverige, Mellansverige och norra Sverige jämförs så tenderar gatupriserna att vara lägre söderöver och högre norröver. Mellansverige intar i sin tur ett mittenläge. I genomsnitt var Mellansveriges priser cirka 16 procent högre jämfört med Sydsveriges. Skillnaderna de två landsdelarna emellan var relativt sett var störst för tramadol, alprazolam och brunt heroin. När norra Sverige i sin tur jämförs med Mellansverige så är priserna 7 procent högre norröver. Om norra Sverige slutligen jämförs med Sydsverige så är priserna i genomsnitt cirka 25 procent högre norröver. Tramadol, ecstasy och brunt heroin var de narkotikasorter som skiljde mest i pris.

Även om skillnaderna inte ska överdrivas så finns alltså två urskiljbara geografiska förhållanden. Dels tenderar narkotika att vara billigare i storstadsområden och i de södra delarna av Sverige.

Sedan 2001 har gatuprisuppgifter samlats in på ett sådant sätt att det är möjligt att dela in dem efter länstyp. I tabell F jämförs den procentuella prisskillnaden mellan storstadslän och icke storstadslän för perioden 2001–2023. För att få ett stabilare underlag har materialet slagits samman i femårsperioder. Negativa (röda) siffror indikerar lägre priser i icke storstadsområden och svarta siffror visar att priserna i genomsnitt är högre där.

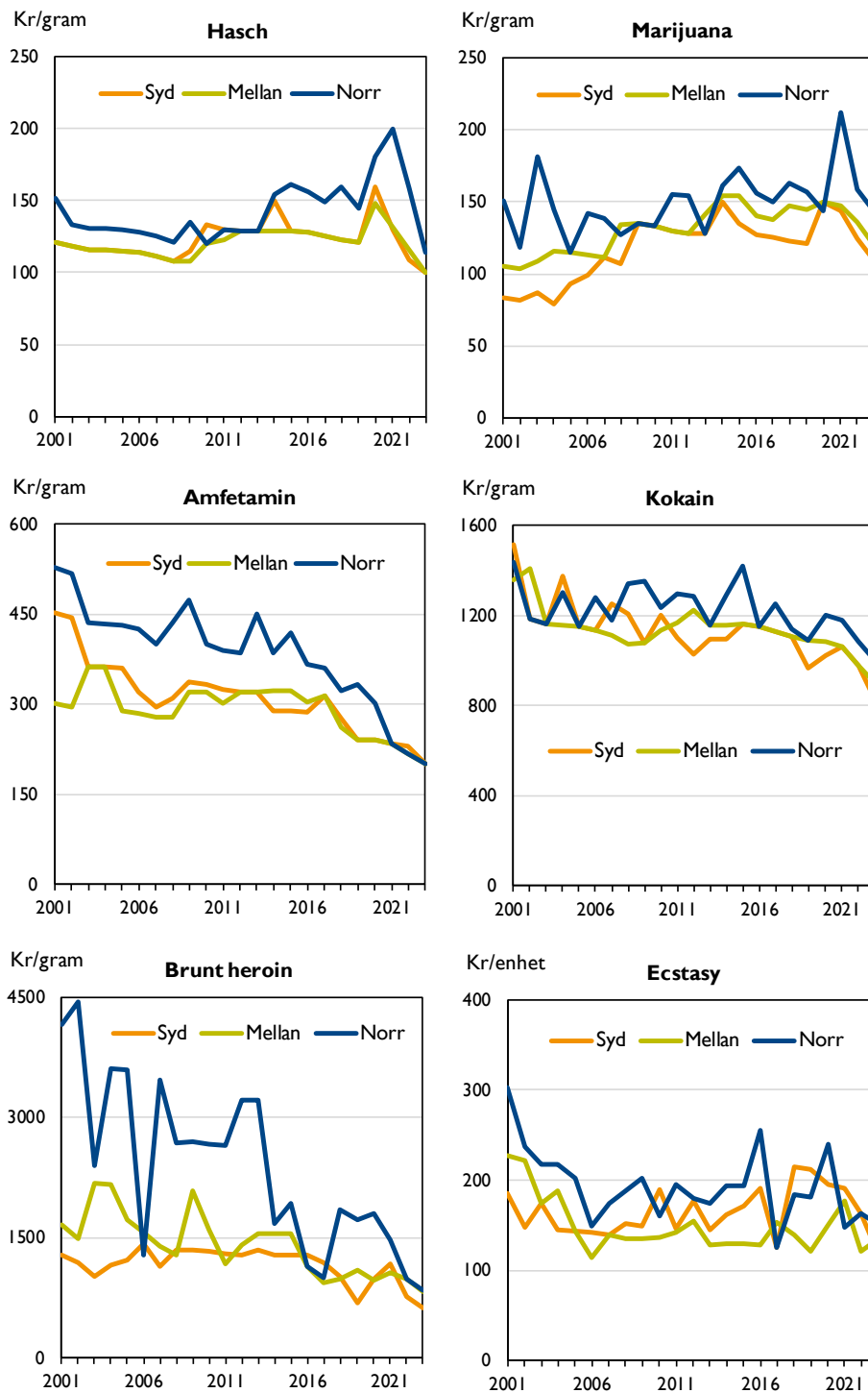
Hasch har enligt tabellen exempelvis varit i genomsnitt 3 procent dyrare utanför storstadslänen perioden 2001–2023. Endast under åren 2001–2004 var haschpriset lägre i icke storstadslän. Skillnaderna för hasch är dock små och någon tydlig utveckling över tid kan inte utläsas. För marijuana gäller att priserna var lägre utanför storstäderna under 00-talet. Därefter har differensen varit förhållandevis liten. Störst skillnad syns för amfetamin som i genomsnitt legat 25 procent högre i pris utanför storstadslänen, samtidigt som skillnaderna minskat över tid.

Tabell F. Gatuprisskillnader, i procent, mellan icke storstadslän och storstadslän för olika narkotikasorter. Realprisjusterade medianpriser (2023 års penningvärde). Femårsperioder. 2001–2023.

	Hasch	Marijuana	Amfetamin	Kokain	Br. heroin	Ecstasy
2001–2004	-6	-37	26	3	-16	18
2005–2009	5	-10	29	1	23	3
2010–2014	2	0	30	3	24	12
2015–2019	6	16	21	2	15	-1
2020–2023	7	4	10	0	17	1
Alla år	3	-2	25	2	18	7

För kokain syns knappt några prisskillnader överhuvudtaget medan brunt heroin, undantaget 2001–2004, legat högre i pris utanför storstadslänen. I genomsnitt för samtliga tidsperioder har brunt heroin varit 18 procent högre utanför storstadslänen. Ecstasypriserna var högre i periodens början i icke storstadslän men skillnaderna utraderades från 2015. Sammantaget kan sägas att om det förekommer skillnader i pris så är de i regel högre i icke storstadslän, perioden 2001–2004 undantaget. För 3 av 6 narkotikasorter har skillnaderna minskat över tid medan de varit mer oförändrade för övriga tre.

I figur 5 presenteras den realprisjusterade gatuprisutvecklingen från 2021 i tre olika landsdelar. Om det framträder några skillnader för de sex narkotikasorterna beträffande en syd-/nordgradient så är priserna oftare högre i norra Sverige jämfört med Sydsverige. Detta gäller för cannabis, amfetamin, brunt heroin och i viss mån också för ecstasy. Kokain uppvisar den minsta skillnaden landsdelarna emellan. För amfetamin, heroin och i viss mån ecstasy ser prisbilden ut att ha blivit mer likartad över tid. För amfetamin gäller att de tidigare skillnaderna helt försvunnit sedan 2021.

Figur 5. Gatuprisutvecklingen i olika landsdelar för hasch, marijuana, amfetamin, kokain, brunt heroin och ecstasy. Kronor per gram/enhet. Realprisjusterade medianpriser (2023 års penningvärde). 1988–2023.

Det övergripande intrycket av figur 5 är att prisbilden blivit mer likartad landsdelarna emellan. I tabell G visas detta på ett annat sätt, nämligen genom att använda variationskoefficienter⁴. Detta gör det enklare att enhetligt följa trenderna för narkotikasorterna trots att de har väsentligt olika prisnivåer. Låga värden i tabellen innebär små prisskillnader landsdelarna emellan och ju högre värden desto större prisskillnader. Tabellen är alltså ett alternativt att uttrycka trenderna i figuren. För att få ett mer stabilt underlag bygger redovisningen på genomsnittsvärden för femårsperioder.

Tabellen illustrerar exempelvis att för kokain har prisskillnaderna mellan Sydsverige, Mellansverige och norra Sverige har varit förhållandevis små sedan 2001, vilket också kunde ses i figur 5. Störst har prisskillnaderna varit för brunt heroin, med en genomsnittlig variationskoefficient på 37, jämfört med 7 för kokain. Samtidigt har prisskillnaderna för brunt heroin minskat över tid. Även prisskillnaderna för amfetamin har minskat landsdelarna emellan. 2020–2023 var de nästan obefintliga. Hasch är den enda narkotikasorten i tabellen som uppvisar en motsatt utveckling under perioden, det vill säga att priserna tenderat att bli (något) mer differentierade över tid.

En summering gällande geografiska skillnader är att narkotika ofta är dyrare i icke storstadsområden respektive i norra Sverige. Dessa skillnader tenderar dock att ha mattats av över tid. Nuförtiden ses de största geografiska skillnaderna för brunt heroin och de minsta för amfetamin samt kokain. För kokain har skillnaderna alltid varit små medan de tydligt minskat för amfetamin.

Tabell G. Gatuprisprisskillnader, i variationskoefficienter, mellan Sydsverige, Mellansverige och norra Sverige för olika narkotikasorter. Realprisjusterade medianpriser (2023 års penningvärde). Femårsperioder. 2001–2023.

	Hasch	Marijuana	Amfetamin	Kokain	Br. heroin	Ecstasy
2001–2004	9	29	19	6	59	20
2005–2009	8	11	22	7	42	17
2010–2014	4	6	14	7	41	16
2015–2019	12	12	14	5	24	23
2020–2023	16	13	4	8	21	16
Alla år	10	14	15	7	37	18

⁴ Variationskoefficienterna beräknas genom att den årliga standardavvikelsen först räknas ut för varje narkotikasort. Därefter relateras standardavvikelsen till årsmedelvärdet för varje narkotikasort. Det senare gör standardavvikelsen jämförbara narkotikasorterna emellan.

Grossistpriser

Sedan 2010 efterfrågas grossistpriser för hasch, marijuana, amfetamin, kokain, ecstasy och brunt heroin och 2023 tillkom även tramadol. Grossistpriser återspeglar prisbilden vid handel med större partier. I linje med internationell praxis avses mängder om minst 1 kg eller 1 000 tabletter/enheter.

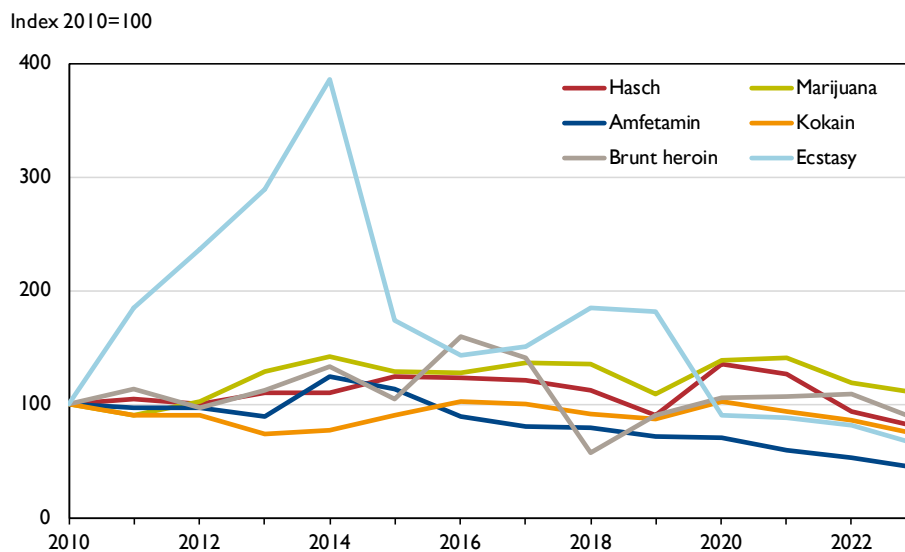
Som framgår av tabell H respektive tabellerna 13–19 rapporteras, i jämförelse med gatupriserna, relativt få grossistpriser. Det beror på att försäljning på denna nivå inte förekommer i alla polisområden. Det medför i sin tur att dessa uppgifter blir mera osäkra, i synnerhet för ecstasy och brunt heroin med särskilt få observationer (eller inga alls för ecstasy 2012 och för brunt heroin 2021).

Jämförs grossistnivån med gatunivån för perioden 2020–2023 framkommer att cannabispriserna på gatunivå i grova drag är omkring 2,5 gånger så höga som på grossistnivå. Det gäller även brunt heroin och kokain, det vill säga narkotikasorter som är möjliga att späda ut, och därmed erhålla större volym innan försäljning till slutkund. Kvoten är densamma också för tramadol, även om data bara finns för 2023. För amfetamin är kvoten högre (omkring 4) medan den ligger allra högst för ecstasy (omkring 5 gånger så högt gatupris som grossistpris). Den mest påtagliga förändringen som skett jämfört med tidigare är att vinstmarginalen för ecstasy fördubblats.

Utvecklingen för grossistpriserna illustreras i indexerad form i figur 6 (2010=100). Indexeringen är gjord för att kunna följa utvecklingen för samtliga substanser, trots att prisnivåerna är olika, och bygger på inflationsjusterade medianpriser (2023 års penningvärde). Ecstasy och brunt heroin uppvisar störst svängningar under perioden. Det torde hänga samman med att rapporteringarna är särskilt få då försäljning på grossistnivå är minst vanlig för dessa substanser.

Tabell H. Grossistpriser för olika narkotikasorter rangordnade efter förekomst. Priser i kronor per kilo/1000-tals enheter. Andel prissvar, intervall och medel- samt medianpriser. 2023.

	Enhet	Andel (%) svar (n=51)	Intervall, kronor	Medel- värde	Median- värde
Hasch	kr / kilo	76	25 000 – 65 000	40 154	37 500
Amfetamin	kr / kilo	59	20 000 – 90 000	45 917	41 250
Marijuana	kr / kilo	57	30 00 – 67 500	54 224	55 000
Kokain	kr / kilo	53	70 000 – 600 000	379 259	370 000
Ecstasy/MDMA	kr / 1000 tabl.	16	15 000 – 25 000	20 625	21 500
Tramadol	kr / 1000 tabl.	14	3 000 – 16 500	12 143	13 000
Brunt heroin	kr / kilo	2	350 000	350 000	350 000

Figur 6. Grossistprisutvecklingen för hasch, marijuana, amfetamin, kokain, brunt heroin och ecstasy. Indexerade realprisjusterade medianpriser (2023 års penningvärde). 2010–2023. Index 2010=100.

Om start- och slutår jämförs är prisnivån ungefär densamma för marijuana och brunt heroin. Grossistpriserna för övriga substanser har sjunkit över tid, i synnerhet för amfetamin vars kostnad mer än halverats. Om 2023 jämförs med föregående år så kan det konstateras att samtliga substanser sjunkit i pris. I genomsnitt hade de reala priserna fallit med i genomsnitt 15 procent. Bortsett från marijuana var även de nominella priserna lägre 2023 jämfört med 2022.

Smugglad alkohol och tobak

Sedan 2017 ställs frågor om gatupriser för tre olika smuggelvaror utöver narkotika. Det gäller cigaretter (1 limpa, dvs. 200 cigaretter), sprit (1 liter) och starköl (1 flak om 24 burkar à 33 centiliter, dvs. ca 8 liter).

Förhållandevis få rapportörer anger cigaretterpriser. I genomsnitt har 16 procent gjort det under perioden 2017–2023 (tabell 20, bilaga 2). För sprit- och öl är andelarna högre då i genomsnitt 38 respektive 32 procent av rapportörerna har redovisat sådana priser sedan 2017. I jämförelse med flertalet av narkotikasorterna är det alltså mindre vanligt att priser rapporteras för dessa smuggelvaror, vilket heller inte är konstigt med tanke på att rapportörerna utsetts i egenkap av att primärt ha kunskap om narkotikamarknaden. Detta kan i sin tur medföra en något större osäkerhet gällande prisrapporteringen för dessa varor.

Det kan konstateras att alkoholpriser har kommit att rapporteras i allt lägre grad. Före 2019 uppgav omkring 45 % av rapportörerna sådana priser men därefter har andelen sjunkit och 2023 uppgick den till cirka 28 procent. Det är inte osannolikt att nedgången har att göra med att köp av smugglad alkohol blivit betydligt mindre vanligt sedan 2019, detta enligt CAN:s Monitormätningar

(Trolldal, 2024). Bakom smugglingsnedgången ligger bland annat pandemi-restriktionerna men även ökade transportkostnader, liksom en försämrad kurs för svenska kronan.

De inrapporterade cigarett- och alkoholpriserna för 2023 framgår av tabell I. Jämfört med butikspriser ligger samtliga smuggelpriser lägre. I detaljhandeln kostar en limpa cigaretter drygt 600 kronor medan smuggelpriset anges till cirka 350 kronor. På Systembolaget kostar en standardvodka drygt 300 kronor per liter, medan motsvarande mängd smugglad sprit betingar cirka 185 kronor. Ett flak smuggelöl kostar 180 kronor och 8 liter femprocentig lager kan fås för cirka 225 kronor (exkl. pant). Priset för smugglad sprit och cigaretter är därmed cirka 40 procent lägre än i vanliga handeln, medan det skiljer endast 20 procent för starköl.

Tabell I. Gatupriser för smugglade cigaretter och alkoholdrycker rangordnade efter förekomst. Priser i kronor per limpa, liter respektive flak. Andel prissvar, prisintervall samt medel- och medianpriser. 2023.

	Enhet	Andel (%) svar (n=51)	Intervall, kronor	Medelvärde	Medianvärde
Starköl	kr / flak ^{a)}	29	150 – 290	194	180
Sprit	kr / liter	27	80 – 250	166	185
Cigaretter	kr / limpa	10	300 – 400	360	350

a) Ett flak utgör 24 x 33 centiliter, dvs. cirka 8 liter.

Om hänsyn tas till inflationen har de reala priserna för smugglad alkohol förblivit ganska oförändrade sedan 2017, medan cigarettpriserna ökat något (tabell 20). Detta går emot utvecklingen i detaljhandeln, där realpriserna för cigaretter tvärtom sjunkit med 6 procent sedan 2017, samtidigt som alkoholpriserna sjunkit med cirka 10 procent (Folkhälsomyndigheten, 2024). Som konstateras tidigare är dock smuggelpriserna alltså lägre jämfört med detaljhandeln, även om prisskillnaderna alltså minskat något över tid.

Genom CAN:s Monitormätningar skattas inte bara omfattningen av smugglingen av olika alkoholdrycker utan även av cigarettsmugglingen (Ramstedt, 2023). Om dessa volymuppgifter kombineras med de prisuppgifter⁵ som samlats in här fås en grov skattning av den ekonomiska omsättningen för dessa smuggelvaror. För 2022 genererar detta ett resultat på cirka 0,7 miljarder kronor för köp av smuggelalkohol (2022 är i skrivande stund sista tillgängliga år med detaljerade smugglingsuppgifter). Jämfört med 2019, det vill säga året innan pandemin och dess åtföljande restriktioner, motsvarar detta 42 procent av den tidigare omsättningen. Om 2019 års omsättningsvärde realprisjusteras till 2022 års prisnivå har omsättningen för smuggelalkohol i själva verket fallit med närmare två tredjedelar.

⁵ Priset på smuggelvin har inte efterfrågats i CRD-rapporteringen men har satts till 63 kronor per liter för 2023, vilket är en KPI-justerad uppräknings om ett skattat vinpris om 50 kronor/liter för 2019.

För cigaretter skattas omsättningen till 0,12 miljarder kronor för 2022. Detta motsvarar 70 procent av 2019 års omsättningsnivå. Om 2019 års omsättning realprisjusteras till 2022 års penningvärde utgör omsättningen för smuggelcigaretter 62 procent av den tidigare nivån. Även den ekonomiska omsättningen för smuggelcigaretter har alltså sjunkit jämfört med 2019, men inte lika kraftigt som för alkohol.

Ovanstående årsomsättningar om totalt 0,8 miljarder kan jämföras med den för narkotika, som i förra årets prisrapport beräknades till mellan 5 och 13 miljarder årligen i genomsnitt för perioden 2018–2022⁶ (Guttormsson, 2023). Som en säker och mera känd referenspunkt kan resultaten jämföras med exempelvis Systembolagets årsomsättning, som 2022 uppgick till 46 miljarder kronor inklusive moms (Systembolaget, 2023). Med *Beräkningskonventioner* (Finansdepartementet, 2024) som underlag kan 2022 års omsättning för cigaretter i grova drag skattas till 16 miljarder kronor. Detta innebär att den ekonomiska omsättningen för smugglade cigaretter respektive alkoholdrycker endast utgör någon enstaka procent av detaljhandelns omsättning för dessa varor.

⁶ Eftersom denna volymkattning bygger på osäkrare underlag beräknas femårsmedelvärden i syfte att minska påverkan av slumpmässiga förhållanden.

Referenser

Finansdepartementet (2024). *Beräkningskonventioner – En rapport från skatteekonomiska enheten i Finansdepartementet*. Stockholm: Finansdepartementet.

Brå (2021). *Narkotikamarknader – En studie av smuggling, gatuförsäljning, internethandel och köpare*. Rapport 2021:10. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brå (2023). <https://bra.se/om-bra/nytt-fran-bra/arkiv/nyheter/2023-11-07-det-okade-valdet-i-kriminella-miljoer.html>. [Hämtat 2024-03-12]

EMCDDA & Europol (2020). *EU Drug Markets: Impact of COVID-19*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

EMCDDA & Europol (2022). *EU Drug Market: Cannabis – In-depth analysis*. https://www.emcdda.europa.eu/publications/eu-drug-markets/cannabis_en

EMCDDA & Europol (2024). *EU Drug Markets Analysis 2024. Key insights for policy and practice*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

EMCDDA (2021). *Impact of COVID-19 on drug markets, use, harms and drug services in the community and prisons – Results from an EMCDDA trendspotter study April 2021*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

EMCDDA (2023). *European Drug Report 2023: Trends and Developments*. https://www.emcdda.europa.eu/publications/european-drug-report/2023_en

Folkhälsomyndigheten (2022). *Den europeiska webbundersökningen om narkotika 2021 – Användningsmönster, köpvanor och upplevelser av narkotika bland personer med ett aktuellt bruk i Sverige*. Stockholm: Folkhälsomyndigheten.

Freeman T m.fl. (2018). *Increasing potency and price of cannabis in Europe, 2006-16*. *Addiction*. Doi:10.1111/add.14525.

Folkhälsomyndigheten (2024). <https://www.andtuppfoljning.se/indikatorlaborbet>. [Hämtat 2024-03-14]

Guttormsson U (2023). *Narkotikaprisutvecklingen i Sverige 1988–2022*. CAN Rapport 219. Stockholm: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning.

Mhina K (2024). *Halter enligt Tullverkets laboratorium*. Uppgifter via mejlkontakt 2024-02-21.

Moeller K, Munksgaard R and Demant J (2021). *Illicit drug prices and quantity discounts: A comparison between a cryptomarket, social media, and police data*. International Journal of Drug Policy 91 (2021). DOI: 10.1016/j.drugpo.2020.102969.

NFC (2024). *Årsstatistik narkotikabeslag 2023*. Polismyndigheten, Nationellt forensiskt centrum (NFC). [Preliminära uppgifter via mejlkontakt 2024-03-05.]

Pettersson N et al (2023). *Narkotikahalter i polisbeslag av amfetamin, heroin, kokain samt cannabismaterial under 2022 samt framtagna gränser för speciellt låg, låg, hög och speciellt hög halt 2020–2024. Historisk utveckling av median och medelvärden, max- och minhalter samt statistisk halt för cannabisblad/stjälkar*. NFC Rapport 2023:05. Linköping: Nationellt forensiskt centrum.

Ramstedt M (2023). *Den totala konsumtionen av cigaretter och snus i Sverige 2003–2022*. CAN rapport 224. Stockholm: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning.

Riksbanken (2023). <https://www.riksbank.se/sv/statistik/rantor-och-valutakurser/sok-ars--och-manadsgenomsnitt-valutakurser/> [Hämtad 2024-02-13].

SCB (2024). Konsumentprisindex (1980=100), fastställda tal. <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/priser-och-konsumtion/konsumentprisindex/konsumentprisindex-kpi/pong/tabell-och-diagram/konsumentprisindex-kpi/kpi-faststallda-tal-1980100/> [Hämtad 2024-01-31].

Systembolaget (2023). *Bokslutskommuniké 2022*. Stockholm: Systembolaget.

Trolldal B (2023). *Alkoholkonsumtionen i Sverige 2001–2022*. CAN rapport 221. Stockholm: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning.

Trolldal B (2024). *Alkoholkonsumtionen 2023. Preliminära uppgifter från Monitormätningarna*. Mars 2024. Stockholm: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning.

Tullverket (2024). *Beslagsstatistik 2023*. <https://www.tullverket.se/omoss/det-hargortullverket/beslagsstatistik.4.226de36015804b8cf353949.html> [Hämtad 2024-02-15]

UNODC (2009). *World Drug Report 2009*. Vienna: United Nations Office on Drugs and Crime.

UNODC (2023a). *Global report on Cocaine 2023 – Local dynamics, global challenges*. Vienna: United Nations publications.

UNODC (2023b). *World Drug Report 2023*. 8.3 Price time series for cocaine and heroin, Western Europe and the United States. https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/wdr2023_annex.html [Hämtad 2024-02-01]

Bilaga I: Regioner och polisområden 2023

Region	Polisområde	Län
Bergslagen	Dalarna	Dalarna
Bergslagen	Värmland	Värmland
Bergslagen	Örebro	Örebro
Mitt	Gävleborg	Gävleborg
Mitt	Uppsala	Uppsala
Mitt	Västmanland	Västmanland
Nord	Jämtland	Jämtland
Nord	Norrbottnen	Norrbottnen
Nord	Västerbotten	Västerbotten
Nord	Västernorrland	Västernorrland
Stockholm	City	Stockholm
Stockholm	Gotland	Gotland
Stockholm	Nord	Stockholm
Stockholm	Syd	Stockholm
Syd	Malmö	Skåne
Syd	Nordvästra Skåne	Skåne
Syd	Blekinge nordöstra Skåne	Skåne/Blekinge
Syd	Kalmar Kronoberg	Kalmar/Kronoberg
Syd	Södra Skåne	Skåne
Väst	Fyrbodal	Västra Götaland
Väst	Halland	Halland
Väst	Skaraborg	Västra Götaland
Väst	Storgöteborg	Västra Götaland
Väst	Älvsborg	Västra Götaland
Öst	Jönköping	Jönköping
Öst	Södermanland	Södermanland
Öst	Östergötland	Östergötland

C.A.N

CAN är ett nationellt kompetenscentrum som tar fram och sprider kunskap om alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar.

Vi följer konsumtions- och skadeutvecklingen genom undersökningar och forskning. Myndigheter och organisationer använder kunskap från CAN som underlag för beslut och insatser. Vi är en del av civilsamhället och i vår styrelse finns representanter för våra medlemsorganisationer. Där finns även olika myndigheter representerade.

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning – www.can.se

